

ovennævnte arbejde. For den, der ønsker at trænge ind i analysen, kan der næppe gives en bedre begyndelse end denne bog.

I en 20 sider lang indledning præsenteres problemstillingen, og der henvises til de centrale arbejder. De følgende 250 sider klassificerer den foreliggende (trykte og utrykte litteratur). At så langt det vigtigste er kommet med, er vel næsten selvfølgelig. At ikke alt er kommet med er vel mindre selvfølgelig — og kunne måske delvis være undgået, om forfatterne havde støttet sig på den meget værdifulde *Bibliography in Income and Wealth*, som dækker perioden fra 1937 til idag. Af overspringelser tænker anmelderen ikke alene på mindre ikke-engelsk-sprogede afhandlinger, men lige så vel på så centrale arbejder som Frisch's *Econometrica*-artikler (1934). Da begyndte nemlig kredsløbsanalysen i moderne forstand — Leontief's store fortjenester ufortalt.

Sådanne fejl forhindrer imidlertid ikke, at det med ovennævnte arbejde er blevet meget lettere at orientere sig i den flodbølge af kredsløbslitteratur, som næsten har været for overvældende.

P. Nørregaard Rasmussen.

Klaus E. Sinewe: *Grundlage und Entwicklung des internationalen Zahlungsverkehrs nach dem zweiten Weltkrieg.* Westkulturverlag Anton Hain. Meisenheim am Glan 1954. 171 sider. Pris 9,50 DM.

I bogens første tre kapitler redegør forfatteren på en meget overbevisende måde for Bretton-Woods-aftalens ideologiske baggrund. Han opridser ligeledes klart interesse modsætningerne mellem de lånsøgende lande, hvis sag tales af Keynes, og det långivende U.S.A., der repræsenteres af Harry Dexter White. Og han viser, hvorledes Whites synspunkter sejrer, fordi England havde et meget betydeligt finansieringsbehov, som kun U.S.A. kunne dække.

I de følgende kapitler gennemgås efterkrigstidens betalingsmekanismer i Vesteuropa. Fra de bilaterale arrangementer

nås over Marshallhjælpens trækingsrettigheder og kompensationer til Den europæiske Betalingsunion. Forfatteren fremdrager en række detaljer, men de indordnes alle i en fin mosaik. Denne skal vise, dels at Bretton-Woods-aftalen har inspireret efterkrigstidens økonomiske politik, dels at Den internationale Valutafond har haft den afgørende indflydelse på dens praktiske udformning. Heri ligger bogens afgørende svaghed. Forfatteren har ladet sig indfange af sin egen systematik. Det regionale samarbejde under Marshall-planen skal han således have presset ind i skemaet som en underafdeling af det globale, selv om det i et vist omfang var en storpolitisk bestemt erstatning herfor. Og forfatteren tager devalueringen i 1949 til indtægt for valutafonden (p. 50), og undlader at oplyse, at fonden først fik forelagt de nye kurser til godkendelse, efter de var trådt i kraft.

En bog som denne, der fremkom i 1954, burde munde ud i en konvertibilitetsdebat. Men konvertibiliteten nævnes blot en passant på de to sidste sider. Bogen kan derfor udelukkende anbefales dem, som interesserer sig specielt for Bretton-Woods-aftalen og for den første efterkrigstid.

Erling Olsen.

Raymond F. Mikesell: *Foreign Exchange in the Postwar World, The Twentieth Century Fund, New York, 1954. 658 s. Pris \$ 5.00.*

Det er en lang bog, og når man er færdig med den, føler man sig lidt snydt. Forfatteren erklærer i indledningen, at det er hans hensigt at bibringe læseren en bedre forståelse af valutasystemerne og valutapolitik siden den anden verdenskrig. Derimod vil han ikke skrive nogen håndbog. Resultatet er blevet en mellemting mellem en økonomisk analyse og en håndbog — d. v. s. gengivelse af en masse notater med mere eller mindre dybtgående kommentarer.

Bogen falder i fire dele. Den første, der også er udgivet i serien Princeton Essays,

giver en kort oversigt over det internationale betalingssystem, der har udviklet sig efter den anden verdenskrig. Forfatteren påviser den beklagelige forskel mellem de internationale aftaler om fri, multilateral handel, valutastabilitet og valutakonvertibilitet på den ene side og de mange bilaterale eller regionale aftaler, diskrimination, restriktioner og manglende konvertibilitet på den anden side. Årsagen finder han i, at regeringerne ikke har villet underkaste sig den disciplin, der var nødvendig for, at systemet kunne virke. Det er på ingen måde lykkedes at give læseren en fornemmelse af de enorme fremskridt i retning af fri multilateral handel, der dog trods alt er sket siden krigens afslutning.

Bogens anden og tredje del strækker sig over små 400 sider og er de hårdeste at komme igennem — for de fleste lykkes det formentlig ikke. Begge dele handler om de forskellige betalingsmekanismer, handels- og betalingsaftaler, både de bilaterale og de regionale (Den europæiske Betalingsunion), kurspolitik og sorte markeder. Anden del skulle handle om de mere principielle spørgsmål, mens tredje del skulle tage sig mere direkte af de enkelte lande. Det er ofte svært at se berettigelsen i denne opdeling, der giver anledning til talrige gentagelser. Disse dele falder nærmest i kategorien håndbog men uden håndbogens systematik. Hovedvægten er lagt på situationen i foråret 1953, og de oplysninger, man får om den historiske udvikling, virker ret tilfældige. Alligevel må det fremhæves, at den, der søger et første orienterende indtryk af f.eks. sterlingområdet betalingsmekanisme eller Den europæiske Betalingsunion eller enkelte landes valuta-system, kan få dette behov godt og pålideligt tilfredsstillet ved at læse de pågældende afsnit i disse to dele af bogen.

Fjerde del handler om internationale valutaproblemer. Dette sidste afsnit strækker sig kun over godt 100 sider og berører et stort antal meget vigtige og komplicerede spørgsmål som dollarknapheden, valuta-konvertibilitet, internationale organers rolle, de underudviklede lande og forbindelsen mellem fri handel og den vestlige verdens forsvar.

De anskuelser, der bærer tankegangen i dette afsnit, hviler alle på, at fri multilateral handel bedst bidrager til en høj velstand for den frie verden under eet og derfor bør tilstræbes. Det akcepteres ikke, at dollarproblemet behøver skabe vanskeligheder i fremtiden. Det er nødvendigt med en betydelig tilpasning især i Vest-europa, der bør gøre sig mere uafhængig af forsyninger af landbrugsvarer fra dollarområdet. Når denne omstilling er gennemført, skulle det forholdsvis nemt kunne lade sig gøre for de enkelte lande at opnå ligevægt på deres samlede betalingsbalance. Der bør oprettes et reglement for fair handels- og betalingspraksis — et reglement der i hovedsagen ligner de regler, man allerede har, men i stor udstrækning ikke følger. Vejen er derefter åben for valuta-konvertibilitet. Udviklingen bør ske gradvis, og den internationale likviditet forøges væsentligt med en stor kredit fra U.S.A. til England og forøgelse af valutafondens ressourcer samt en styrkelse af GATT.

Bogen er fuld af mange i sig selv interessante oplysninger og kommentarer, men den bærer præg af at være et hastigt arbejde, der kører ureflekteret på den almindeligt herskende filosofi i valutafonden og visse dele af den amerikanske administration. Den er ikke noget vægtigt bidrag i diskussionen om det internationale økonomiske samarbejde. *Erik Hoffmeyer.*